

Resultaten onderzoek “Regionale en Lokale Portalen”

Inleiding

Van juli tot en met september 2015 heeft er vanuit het programma Informatievoorziening Sociaal Domein een onderzoek plaatsgevonden naar regioportalen. Hiervoor zijn 11 organisaties geïnterviewd die voor de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet berichten uitwisselen met zorgaanbieders. In sommige gevallen is gesproken met individuele gemeenten, in andere gevallen met het regionaal samenwerkingsverband waarvan gemeenten deel uitmaken. Uit deze gesprekken zijn allerlei interessante verschillen en overeenkomsten gebleken in relatie tot de invullingen die zijn gegeven aan het regioportaal als toepassing. Centraal in het onderzoek staat de verkenning van functionaliteiten die de regioportalen aanbieden. Ook is hierbij gekeken naar de behoeften die er landelijk bestaan bij uitwisseling van informatie tussen gemeenten en zorgaanbieders binnen de Wmo en Jeugdwet.

Doelstelling

De primaire doelstelling van dit onderzoek is tweeledig:

- 1) Vanuit de functie van landelijke ontwikkelaar van het Gemeentelijk Gegevensknooppunt, is gekeken naar regionale of lokale functionaliteit die mogelijk interessant zou zijn om in de landelijke ontwikkeling mee te nemen;
- 2) Vanuit de functie van Pilotcoördinator, is gezocht naar regionale ontwikkelingen die oplossingen bieden voor problemen die ook in andere regio's spelen. Een mogelijke invulling van deze doelstelling is het presenteren van *best-practices*.

Een indirecte doelstelling was het verkrijgen van (meer) inzicht in het gebruik van het gegevensknooppunt en de oorzaken daarvan. Door met 11 regionale samenwerkingsverbanden en individuele gemeenten te spreken – samen goed voor ruim 100 gemeenten verspreid over het hele land – is een goed beeld ontstaan van wat er gemeente-breed speelt met betrekking tot, en in aanvulling op het gegevensknooppunt.

Deze rapportage is opgezet als een overzicht van bevindingen, die zowel binnen de scope van het onderzoek als aan de rand daarvan liggen. Omdat de onderzoeksvraag een verkennende en beschrijvende is, is ervoor gekozen geen algemene conclusie te presenteren. Wel is ervoor gekozen op onderwerpen een samenvattend beeld te schetsen.

Onderzoeksopzet

In de periode augustus / september 2015 zijn 11 organisaties bezocht, onderzocht en geïnterviewd, waar in enige vorm sprake was van een portaal waar informatie wordt uitgewisseld. Al bij de eerste inventarisatie van de functionaliteit bleek daarbij dat de interpretatie van wat een “portaal” is, van persoon tot persoon verschilt. Wij hebben het voor dit onderzoek gedefinieerd als

Functionaliteit waarmee een gemeente (of een partij namens de gemeente) en een zorgaanbieder informatie uit kunnen wisselen.

De 11 organisaties hebben in een interview (of soms schriftelijk) een vragenlijst voorgelegd gekregen. De antwoorden op deze vragen, samen met achtergrond informatie die het onderzoek vanuit de VNG beschikbaar is gesteld – zoals gebruiksinformatie van het GGk, hebben de resultaten van het onderzoek gevormd. In deze rapportage zijn de resultaten samengevoegd en op hoofdlijnen weergegeven¹.

De volgende organisaties zijn in dit onderzoek meegenomen:

<u>Organisatie</u>	<u>Gesproken partij</u>	<u>Domein</u>	<u># gemeenten</u>
Regio Amsterdam-Amstelland	BVO en Amsterdam	Jeugd	6 gemeenten
Regio Zaanstreek-Waterland	Zaanstad	Jeugd	8 gemeenten
Gemeente Amsterdam	Amsterdam	Wmo	1 gemeente
Regio Groningen	Groningen	Beide	23 gemeenten
Regio Drenthe	Hoogeveen	Jeugd ²	12 gemeenten
Regio Flevoland	Almere	Jeugd	6 gemeenten
H 10	Den Haag	Jeugd	10 gemeenten
WF8	Hoorn	Beide	3 gemeenten
IJsselland	Zwolle	Jeugd	11 gemeenten
Noordoost Brabant	Den Bosch	Beide	18 gemeenten
SWVO ³	Goes	Wmo	7 gemeenten

Resultaten

Inleiding

In weerwil van de wetenschappelijke onafhankelijkheid speelden bij dit onderzoek twee vooronderstellingen, die beide door dit onderzoek zijn weerlegd:

Ten eerste leefde de verwachting dat het Gemeentelijk Gegevensknooppunt en de Regioportalen in een mate van concurrentie met elkaar opereren. De vooronderstelling was namelijk dat waar een gemeente, of een samenwerkingsverband, gebruik maakt van een regioportaal, dit het gebruik van het gegevensknooppunt negatief zal beïnvloeden. Aangezien een brede acceptatie en toepassing van het GGk van belang is voor het succes ervan, zouden in deze gedachtegang de regioportalen gezien worden als een bedreiging voor het succes van het GGk.

Echter, gebleken is dat het merendeel van de regionale portalen gebruikt wordt in aanvulling op het GGk. Namelijk, de meeste portalen zijn opgericht voor routing naar zorgaanbieders die niet zijn aangesloten op Vecozo – zoals het geval is in Amsterdam voor de Wmo, voor berichten die niet door het GGk worden (of ten tijde van de oprichting van het portaal werden) ondersteund, voor informatie die niet via het GGk uitgewisseld kan worden, of voor volledig andere functionaliteit. In twee van de onderzochte regio's werd wel bewuste duplicatie van GGk functionaliteit aangetroffen. Hier is er daarom sprake van weinig tot geen gebruik van het GGk door de aanwezigheid van een regioportaal.

Ten tweede werd verondersteld dat regionale en lokale initiatieven leiden tot grote verscheidenheid in vereisten aan zorgaanbieders – die vaak aan verschillende regio's leveren – en dus leiden tot onnodig hoge administratieve lasten.

Uit het onderzoek is gebleken dat ook in de gevallen waar standaardberichten niet via het GGk worden uitgewisseld, wel bijna altijd gebruik wordt gemaakt van deze standaardberichten (zoals gedefinieerd op www.istandaarden.nl) in de uitwisseling. Dit betekent dat misschien niet de route voor elke regio gelijk is, maar wel de gebruikte inhoud.

¹ Deze resultaten zijn ook op niveau van individuele organisatie beschikbaar.

² Eén gemeente binnen de regio Drenthe gebruikt het portaal ook voor Wmo berichten. Hetzelfde portaal wordt in de regio Groningen voor beide domeinen gebruikt.

³ Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio

Het onderzoek heeft zich toegespitst op vragen op acht hoofdonderwerpen. De bevindingen, op basis van de antwoorden, zijn in het vervolg van dit hoofdstuk gegroepeerd naar deze onderwerpen weergegeven:

Context en achtergrond

Redenen voor oprichting van een regioportaal⁴

Over het algemeen zijn de Wmo-ondersteunende portalen opgericht voordat het GGk bestond; in twee van de onderzochte organisaties heeft dit ervoor gezorgd dat er *overlap* bestaat tussen de functionaliteiten van het regioportaal en die van het GGk: via het portaal worden berichten uitgewisseld die ook via het GGk uitgewisseld zouden kunnen worden. De portalen waarop uitwisseling in het kader van de Jeugdwet plaatsvindt zijn over het algemeen ingericht met het oog op *aanvulling* op de functionaliteit van het GGk: via het regioportaal worden *andere* berichten uitgewisseld (kort gezegd, niet de 301 en 303 berichten). Hierbij speelt mee dat op het GGk sinds het najaar 2014 is doorontwikkeld en er hierdoor overlappende functionaliteiten zijn ontstaan (305, 307 en 315 berichten).

In twee gevallen (IJsselland en Amsterdam Amstelland) heeft de inrichting van het portaal ook wezenlijke invloed gehad op de operationele inrichting van gemeentelijke processen. Tot slot is in één van de onderzochte regio's (Noordoost Brabant) een portaal ingericht voor het uitwisselen van management informatie en is vanwege de gekozen financieringsvorm 'lump sum' geen urgentie ontstaan voor het uitwisselen van standaardberichten.

Samenwerkingsverband

In het jeugddomein zien we vanuit het wettelijke kader de regionale samenwerkingen, en daarmee ook regionaal ingerichte informatiekundige ondersteuning door middel van backoffices en portalen. In slechts één geval leek het onderzochte portaal wel in het jeugddomein in gebruik, maar enkel lokaal (gemeentelijk) te worden toegepast. We zien ook dat het relatief veel voorkomt dat bovenregionaal wordt samengewerkt en het portaal gezamenlijk gebruikt wordt. In het Wmo-domein komt het ook voor dat een portaal lokaal ontwikkeld is.

Functionaliteit

Jeugdwet of Wmo

De meeste portalen in het onderzoek hebben betrekking op de Jeugdwet (negen vergeleken met vier op de Wmo⁵). Vaak heeft dit ermee te maken dat de Jeugdwet vóór de decentralisaties provinciaal was georganiseerd, maar ook met dat het geheel nieuwe taken waren voor gemeenten en zij zich middels opschaling beter in konden positioneren. Daarbij was een groot deel van de Wmo al vanaf 2007 gedecentraliseerd.

De meeste portalen zijn gericht op aanvullende functionaliteiten in vergelijking tot die van het GGk. Daarbij zien we dat de ontwikkelingen van het GGk nog niet direct gevolgd worden door 'uitfasingen' in de regioportalen, ondanks dat hierdoor nu overlap is ontstaan. In een aantal gevallen (drie van de onderzochte regioportalen) is sprake van volledige overlap: het portaal heeft functionaliteit waar het GGk ook in voorziet. In twee van deze gevallen lijkt het erop dat de overlap wordt veroorzaakt door de

⁴ Het onderzoeksonderwerp in dit rapport zijn verschillende soorten regionale en lokale portalen. In de tekst worden deze verschillende portalen allen onder de term 'regioportaal' of 'portaal' gevat.

⁵ In twee regio's wordt het portaal voor zowel Jeugd als Wmo gebruikt, vandaar dat 11 organisaties samen negen en vier (in totaal 13) situaties laten zien.

IT-aanbieder die zich niet 'conformeert' aan aansluiting op het GGk en meestal is de achterliggende regio of gemeente hier geen partij in. In slechts één geval is duidelijk sprake van bewuste eigen inrichting van functionaliteit die het GGk ook voorziet (SWVO in Zeeland). De planning is hier dat deze berichtenstroom op korte termijn via het GGk gerouteerd gaat worden.

Aanvullend: Hierbij kan worden opgemerkt dat ook in de situaties waar standaardberichten *niet* via het GGk worden uitgewisseld, maar direct via het portaal, over het algemeen *wel* gebruikt wordt gemaakt van de berichtenstandaarden zoals gedefinieerd op www.istandaarden.nl).

Deelnemers

Een aantal van de vragen richtte zich op de samenwerking van de deelnemende gemeente. Hierbij zien we dat slechts drie⁶ van de elf portalen breder worden ingezet dan voor één van de drie decentralisaties (namelijk Wmo of Jeugd). We concluderen hieruit dat de ontschotting of integratie van functies op het gebied van informatievoorziening nog niet vaak heeft plaatsgevonden.

Een mogelijke reden hiervoor is dat het Jeugddomein om wettelijke gronden regionaal georganiseerd is, en het Wmo-domein niet. In het Jeugddomein zien we dat de samenwerking in de berichtuitwisseling via een portaal meestal overeenkomt met de gemeenten in een Jeugdregio. Een verklaring hiervoor is dat in de jeugdregio ook de operationele werkzaamheden bijeen zijn gebracht. In het Wmo-domein is de uitvoering meer individueel per gemeente.

Inrichting

De inrichting van de regioportalen is bij de verschillende geïnterviewde organisaties heel verschillend uitgevoerd. We zien bijvoorbeeld een bedrijfsvoerings-organisatie waarbij de inkoopcontracten individueel, maar in samenhang gecoördineerd, zijn afgesloten. Ook zien we penvoerderschap, waarbij de taken in een regio functioneel zijn verdeeld onder verschillende (centrum)gemeenten. We zien de constructie van centrumgemeente, waar een – vaak grotere – gemeente de uitvoering van het Jeugd- en/of Wmo-domein op zich neemt, en we zien de Gemeenschappelijke Regeling. Gekoppeld hieraan zien we ook een variëteit aan administratieve varianten: soms heeft de regionale organisatie een eigen 'pot' en handelt zij zowel toewijzingen als declaraties af namens de deelnemende gemeenten. Dan volgt een eindafrekening (soms op basis van totale solidariteit) naar deze gemeenten. Aan de andere kant van het spectrum zien we een regio waar de regionale organisatie alleen coördineert, en de deelnemende gemeenten individueel inkopen, beschikken, toewijzen, en declaraties afhandelen.

Techniek

Wie heeft het portaal ontwikkeld?

Het lokale of regionale portaal is over het algemeen extern ontwikkeld. Ofwel door één van de grote IT leveranciers in het sociaal domein (ZorgNed, WmoNed, Topicus, Synaxion, et cetera), ofwel door een kleinere leverancier. In een enkel geval bestond deze slechts uit een tweekoppig team. Één gemeente in het onderzoek maakt gebruik van zelfbouw, maar dit is ook het systeem met verreweg de minste functionaliteit.

Uitwisseling via Portaalfunctie (up-en downloaden), of via Webservices (automatisch)

Uit de interviews blijkt dat de leverancier van het portaal vaak los staat van de door de gemeente of regionale organisatie gekozen leveranciers van hun back-office software, en altijd los van de door de zorgaanbieders aangeschafte software. Dit betekent dat beide ketenpartijen hun gegevens aan het portaal aan moeten bieden. Dit gebeurt op verschillende manieren: drie kwart van de geïnterviewde organisaties gebruikt een up- en downloadfunctie. Twee portalen hebben een geautomatiseerde

⁶ De portalen in Groningen (en Drenthe bij 1 van de deelnemende gemeenten), WF8 en Noordoost Brabant.

uitwisseling via webservices⁷, en twee regio's hebben alleen handmatige uitwisseling⁸. Hier betreft het overigens alleen de uitwisseling van VOT-berichten.

Contractuele context

De vraag is of en hoe de uitwisseling van berichten is afgesproken in de inkoopcontracten met zorgaanbieders. Het algemene beeld is dat in de contracten is vastgelegd dat digitale berichtenuitwisseling wel wenselijk of bevorderlijk is – of dat het dient te worden gebruikt als het beschikbaar is. Noordoost Brabant heeft bijvoorbeeld in de contracten vastgelegd dat gegevens digitaal moeten worden aangeleverd, en dat nadere specificatie van de manier waarop nog kan volgen. Aan de andere kant geeft bijvoorbeeld Amsterdam (Wmo domein) aan dat het juist een beleidskeuze is om een zo breed mogelijke toegang te ondersteunen.

Monitoring

Wordt het portaal gebruikt voor het verzamelen van metadata, of voor inhoudelijke informatie?

Monitoring van inhoudelijke gegevens gebeurt meer op lokaal (gemeente) niveau dan op regionaal niveau. Lokaal is deze monitoring dan vaak ingericht in de gemeentelijke backoffice. Aan de andere kant komt duidelijk naar voren dat wanneer de regio een sterkere inhoudelijke rol heeft, ook de monitoring meer naar dat niveau verschuift. Het portaal van Noordoost Brabant is specifiek gericht op het uitwisselen van deze inhoudelijke managementinformatie (en maakt deze beschikbaar voor de deelnemende gemeenten). Monitoring van metadata, om bijvoorbeeld het aantal verstuurd berichten naar berichtsoort te meten, vindt eigenlijk niet plaats.

Gebruik van Retourberichten of retourinformatie

De breed gedragen feedback – vanuit de inhoud, niet vanuit de techniek – op het gebruik van retourberichten zoals in de berichtenstroom van het GGk gedefinieerd, is dat deze relatief weinig bruikbaar zijn. In regioportalen worden ze dan ook slechts in zeer beperkte mate gebruikt. Twee van de geïnterviewde partijen hebben meer ontwikkelde, meer inhoudelijke retourinformatie ontwikkeld, waarin onder andere wordt aangegeven wat er onjuist is, in geval van een afwijzing. Zes van de elf organisaties geven aan de retourinformatie op een andere manier ingericht te hebben, meestal via telefoon of e-mail, of vindt dit geen prioriteit.

Toekomst

Voortbestaan van het regioportaal

Met betrekking tot de toekomst van de regionale initiatieven, in relatie tot de ontwikkeling van het GGk, bestaan drie duidelijke stromingen:

- 1) Één van de gesproken partijen is duidelijk kritisch over het gebruik van het gegevensknooppunt en overweegt slechts functionaliteit 'over te hevelen' als het GGk bewezen beter werkt dan hun regionale oplossing. Het (goed) functioneren van Webservices en de andere functionaliteiten van het GGk, is daarbij voorwaardelijk.
- 2) Een aantal van de gesproken partijen geeft aan functionaliteit in het regioportaal te hebben waarvoor zij op termijn over zullen gaan naar het GGk. Dit gebeurt met de wens om van de landelijke voorziening gebruik te maken en daarvoor de lokale functionaliteit uit te faseren. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het (breed gedragen) voornemen om uitwisseling van het VOT bericht, en de mutatieberichten (de zogenaamde 305, 307 en 315-berichten) via het eigen portaal uit te faseren nu deze in het GGk operationeel (gaan) worden.

⁷ IJsselland en Amsterdam Wmo

⁸ Amsterdam Amstelland en Zaanstreek Waterland

- 3) In aanvulling daarop bestaat er bij ruim de helft van de onderzochte portalen functionaliteit die niet op de ontwikkelagenda van het GGk staat: onder andere contractinformatie, zorgzoeker, berichtuitwisseling met partijen die niet op Vecozo aangesloten zijn, management informatie en onderhanden werk. Waar dit voorkomt bestaat de wens om die functionaliteit lokaal/regionaal te houden en verder te ontwikkelen of zelfs landelijk te ontwikkelen. In de Jeugdregio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstad-Waterland springen de functionaliteiten van de zorgzoeker en van de contractbeheer-functie in het oog. Één gemeente (Amsterdam) geeft, zoals eerder beschreven, aan dat het beleid is om zoveel mogelijk kanalen te bieden en zij zal de toegang (voor zorgaanbieders) naar verwachting zowel via het landelijke als het lokale portaal blijven ondersteunen.
- 4) Tot slot geeft één partij (SWVO) die op dit moment nog niet met het GGk werkt aan, het portaal zo te willen ontwikkelen dat deze aansluit op het GGk. Dit is een seriële aanpak.

Houding ten aanzien van landelijke ontwikkelingen

Over het algemeen staan de gemeenten die werken met een regioportaal positief tegenover het principe van landelijke initiatieven. In de interviews kwam naar voren dat het de bedoeling is van veel organisaties om zoveel mogelijk gebruik te maken van wat het GGk biedt. Hierbij is het wel belangrijk dat de functionaliteiten tegemoet komen aan de diverse wensen die er in het land bestaan. Voor één van de organisaties die wij spraken is bijvoorbeeld het kunnen uitwisselen van beveiligde mail als landelijke functionaliteit een belangrijke wens. De geluiden zijn niet allemaal positief: één van de bezochte organisaties geeft aan dat gebrekkige communicatie vanuit het landelijke programma en (de perceptie van) gemiste deadlines ertoe hebben geleid dat er weinig vertrouwen meer is in deze landelijke initiatieven.

Functionaliteit en toepasbaarheid voor het GGk

Welke interessante functionaliteiten zijn wij tegen gekomen?

In het onderzoek zijn we verschillende categorieën van functionaliteiten tegen gekomen in relatie tot landelijke toepasbaarheid:

1. Functionaliteiten die interessant zijn voor landelijke ontwikkeling en in sommige gevallen al landelijk in ontwikkeling zijn
2. Functionaliteiten die interessant zijn voor breder (bovenregionaal) gebruik

Als we teruggaan naar de doelstelling van dit onderzoek, grijpt de eerste categorie terug op deze eerste doelstelling; regionale of lokale functionaliteit die mogelijk interessant zou zijn om in de landelijke ontwikkeling mee te nemen. In sommige gevallen loopt hier landelijk al een traject voor, bijvoorbeeld in de vorm van een marktconsultatie. De tweede categorie biedt input voor de tweede doelstelling die aan het begin van dit rapport is gepresenteerd; door middel van *best-practices* kunnen we de kennisuitwisseling tussen regio's bevorderen en hen helpen van elkaar te leren. Deze twee groepen bevindingen staan hieronder nader toegelicht.

Ad 1) Functionaliteiten die interessant zijn voor landelijke ontwikkeling en in sommige gevallen al landelijk in ontwikkeling zijn

In het onderzoek naar regioportalen zijn allerlei interessante functionaliteiten aan het licht gekomen die het GGk (vooralsnog) niet biedt. Voor een aantal hiervan zou het mogelijk interessant kunnen zijn ze landelijk op te schalen. Een belangrijke factor hierbij is wel de mate waarin de functionaliteiten gedragen worden door gemeenten in het land. Zaken die genoemd zijn, zijn:

- Inhoudelijke validatie van declaraties; er vindt een matching plaats met de toewijzingen, zodat bijvoorbeeld gekeken kan worden of het gedeclareerde bedrag past bij de afspraken die de gemeente heeft gemaakt met de zorgaanbieder.

- Het uitwisselen van informatie met betrekking tot “Onderhanden Werk”: dit biedt tussentijds inzicht voor gemeenten in de kosten van een zorg- of hulptraject. Vooral interessant wanneer gewerkt wordt met DBCs die pas in na afloop van het traject worden afgerekend.
- Beveiligde mail, waarmee gemeenten en zorgaanbieders veilig informatie kunnen uitwisselen die niet in de standaardberichten past. Deze uitwisseling is ongestructureerd en biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid bijlagen te versturen.
- Webservices; hiermee kunnen berichten geautomatiseerd worden uitgewisseld. Door een automatische koppeling te maken tussen de backoffice systemen en het GGk, hoeven ketenpartijen geen berichten meer handmatig te up- en downloaden.⁹
- Interactie bij uitval: retourberichten worden operationeel bijna niet gebruikt, men zou meer inhoudelijke retourberichten willen, waarbij commentaar gegeven kan worden op de uitval. Dit om contact per telefoon te vermijden.
- Contactgegevens van de gebruikers van het gegevensknooppunt ‘aan de andere kant’: als berichten niet tot de gewenste reactie leiden, wil de gemeentelijke functionaris contact kunnen opnemen met de persoon aan de andere kant van het knooppunt. Men weet nu vaak niet wie dat is.

Ad 2) Functionaliteit die interessant is voor breder (bovenregionaal) gebruik

In het onderzoek zijn we een gevarieerd spectrum tegengekomen van functionaliteit die niet in het Gegevensknooppunt zit, en die ook niet in aanmerking zou komen voor landelijke ontwikkeling, maar die wel interessant kan zijn voor andere gemeenten of samenwerkingen.

- Miniberichten voor uitwisseling van gegevens met leveranciers van hulpmiddelen in de Wmo.¹⁰ Interactie met deze aanbieders (en ook met andere categorieën aanbieders bijvoorbeeld in de sectoren vervoer en bouw) zijn nog niet via de standaardberichten of het GGk mogelijk. Een oplossing zou voor veel regio’s bruikbaar zijn.
- Contractbeheer: de functionaliteit die we in Amsterdam Amstelland / Zaanstreek Waterland hebben aangetroffen, waarbij zorgaanbieders hun gegevens in een online formulier aanleveren en zij daarmee contact (en hopelijk contract) krijgen met de inkoopafdeling, zal voor veel regio’s en gemeenten bruikbaar kunnen zijn.
- Zorgzoeker: in aanvulling op het bovenstaande ‘contractbeheer’ (dit is een gecombineerde functionaliteit): deze functie geeft cliënten de mogelijkheid zelf een passende aanbieder te zoeken, via een geografische kaart en specifieke (door de aanbieder verstrekte) informatie per aanbieder.
- Rapportage en management informatie: Een aantal van de portalen biedt ofwel mogelijkheid tot uitwisselen van management informatie (buiten de standaardberichten) – een grote gegevensstroom tussen aanbieders en gemeenten (of regio’s) die met het portaal gestandaardiseerd wordt. Daarnaast wordt in sommige gevallen door de portaalfunctie zelf (of met behulp van de gegevens die daar doorheen gaan) management informatie verzameld. Bijvoorbeeld de regio Drenthe heeft daar goede voorbeelden van. Deze informatie kan het gemeentelijk besluitvormingsproces en de verantwoording ondersteunen.

⁹ De ontwikkeling van het Gegevensknooppunt voor geautomatiseerde uitwisseling van berichten (webservices) is al geruime tijd opgeleverd. Het lijkt (uit dit onderzoek) dat ingebruikname daarvan wordt belemmerd door gereedheid van IT-aanbieders van de gemeenten, of door gebrek aan kennis van deze functionaliteit en het feit dat zij beschikbaar is.

¹⁰ Hierop loopt reeds een pilot om berichtenverkeer geschikt te maken voor aanbieders van hulpmiddelen.